

III. évfolyam.

Pozsony, 1901. június 15.

6. szám.

JÓ PÁSZTOR

KERESZTYÉN CSALÁDI LAP.

SZERKESZTI
KOVÁCS SÁNDOR
THEOL. AKAD. TANÁR.

ÁRA:
EGY ÉVRE 2 KORONA. — FÉLÉVRE
1 KORONA 20 FILLÉR.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

Egy szám ára 20 fillér.

BALASSA-GYARMAT
BALASSAGYARMATI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1901

TARTALOM.

Imádság (Költemény)	Szász Károly
A pünkösdi csoda	Stromp László.
Az atya (Björnson után)	Hamvas József
A pillangó és a légy (Mese)	Albert József
A keresztyén ember szabadságáról (Luther után)	Dr. Masznyik Endre
Az egyházi élet köréből	

Az igen tisztelt lelkész, vallástanár és tanító urakat bizalommal kérjük, legyenek szívesek

a „JÓ PÁSZTOR“-t

t. híveik és tanítványaik közt terjeszteni. Hét előfizető után tiszteletpéldányt adunk.

Mutatványszámokkal kívánatra készséggel szolgál a kiadóhivatal: **B.-Gyarmati Könyvnyomda Részvénytársaság.**

JÓ PÁSZTOR

KERESZTYÉN CSALÁDI LAP.

SZERKESZTI
KOVÁCS SÁNDOR
THEOL. AKAD. TANÁR.

ÁRA :
EGY ÉVRE 2 KORONA. — FÉLÉVRE
1 KORONA 20 FILLÉR.

Imádság.

Kezem előtted összetészem,
S imádlak Isten, jó Atyám!
Szívem hideggé sohse léssen,
Bár a világ gúnyt szórna rám:
En a világot nevetem
S enyhet talállok kebleden.

Hisz Te mondád, megmentlek téged,
Szükségedben kiálts felém;
Azért bár láncokba vernének,
Szenvednék kínok éjjelén;
Csak Te hozzád könyörögenék
S rám vetnéd irgalmad szemét!

Ha lélekben téged imádlak:
Akkor Te közelemben vagy.
Lelkemben színről-színre látlak, —
Oh az ima hatalma nagy;
Jó kedvet ád, félelmet űz,
S megtölti lelkünk égi tűz!

SZÁSZ KÁROLY.

A pünkösdi csoda.

(Apost. cselek. 2, 1—13.)

Felolvastatott Kajalon, pünkösöd második ünnepén, 1901. május 27-én.

Jeruzsálem, a szent város, örömmámorban uszik. De hogy is ne, hiszen piros pünkösöd napját ünnepli.

Piros pünkösöd napja! Kedves várva-várt ünnepünk nekünk is mindnyájunknak. A fagyos szentektől már megszabadultunk; cseresnye, barack, körtve, alma, ott mosolyognak le már a lombos ágról; a szőlővenyige hirtelen hatalmas sudárba szökött; az őszi termés is szépen kihányta a fejét, a tavaszi meg üde, zamatos zöldjével bő áldást ígér. A szív feldobog a háládatos örömtől, a lélek imára hangolódik és áhítatos szívvel sietünk Istennek szent házába, hogy hálát adjunk neki jóságáért, ki ha olykor — szeretetből — sujt is, de mindig áld, mindig megadja a mindennapi kenyeret. Hát még ha a lelki áldásokra gondolunk, amelyeket épen a pünkösöd szent ünnepén árasztott e világra, a világ minden lakójára! A mikor elküldötte szent Lelkét: Igazságnak, Békességnek, Szentségnek lelkét, mely újjászülte a világot s újjászülő, megszenteli most is és mindörökké azokat, akik a Krisztusban élnek. . . . Óh, ha erre a nagy áldásra gondolunk, akkor szent hálával telik el cordúltig a szívünk és kétszeres örömmel sietünk az Isten házába, hogy lélekben leborulva előtte imádjuk Őt s magasztaljuk szent Nevét . . .

Piros pünkösöd napja! Kedves várva-várt ünnepe volt Izraelnek is, réges-régen, a messze ó-testamentomi hajdankorban. A gabona már megérett: Jahvé kegyelméből megadta népének bőven a mindennapra valót. És a nép hálából seregestől özönlött fel a szent városba, Jahvé templomához, hogy meghozza kegyes áldozatúl összes termésének első zsgéit. . . .

Mert a pünkösöd *aratási hálaünnep*e volt Izraelnek hajdanában, ma is az volna, ha — hazája volna; így azonban megmaradt ma is a *sinei törvénykijelentés emlékünnepének*. A pünkösöd t. i. görög szó, eredetileg úgy hangzik, hogy «pentekoste», ami annyit jelent, hogy 50. Ezt a nevéét pedig onnét vette, mert amikor a zsidók Egyiptomból kivonultak, aminek emlékünnepa a passah, vagyis a mai húsvét, hát ezután ötvenedik napra közölte velök a Sinei hegyről Jahvé az ő törvényét. Így lett a pünkösöd az aratási hálaünnep mellett egyuttal a törvénykijelentés emlékünnepévé. S mint-hogy Izrael népének legfőbb kincse, mindene volt a törvény, érthető, hogy ez ünnepre a búcsújárók ezrei, meg tíz, meg százazrei zarándokoltak fel a szent városba, a szent hegyre, ahol a szentek-szentében Jahvé-istenök lakozott; s minthogy akkor a zsidóság már az egész földkerekségén szétszórva élt, érthető, hogy mint az Apostolok cselekedeteiben olvassuk, összegyülekezett ekkor Jeruzsálemben mindenféle vidékről és országból mindenféle nép: Párthabeliek, Médiabeliek, elamiták és akik lakoznak Mezopotámiában, Judeában, Kappadóciában, Pontusban és Ázsiában, Frigiában, Pamfiliában, Egyiptomban és Lybiának tartományában, még Rómabeliek: mind, mind hívő zsidók és hitetlen pogányból zsidóvá készülő proselyták «minden nemzetségek közül, kik az ég alatt laknak.» (2, 9—11. 5.)

Hát bizony Jerusalemnak, a szent városnak volt alkalma miért örömrühát öltenie. Jutott bőven Jahvének áldozatul s mert Jahve kegyelmes és jó, hát jutott bőven a papoknak is dézsma és ajándék, a vendéglősöknek, iparosoknak és kereskedőknek könnyű haszon, a régi jó barátoknak és a rokonoknak örvendetes viszontlátás, még a koldusoknak is gazdag alamizsna. Az egész város nyüzsgött, zajgott az ünnepen, mint egy rajzó méhkas: papok énekébe a szent hegyen belévegyült a csapszékek népének zsvaja az utak sikátorai-ból s a római őrálló katona gúnyos káromkodása az Antónia-várbeli őrállomástól. Még az éjjelt is nappallá tette az áhítat, a kalmár élel-messég és a mulatni vágyó kedv.

Mert így volt az mindig s így is van és így is lesz mindig ott, ahol azt hiszik, hogy Istent külső cselekedetekkel, búcsújárásokkal lehet és kell tisztelni. Azt az Istent, aki pedig Lélek s akik őt imádják, szükség, hogy Lélekben és Igazságban s ne ilyes bűnre hajtó s csak az emberi gyengeségeket nagyranövelő, csak a kihágá-sokra alkalmat nyújtó külső cselekedetekkel imádják. . .

Csak egy kis csoport volt a zajgó nagyvárosban, amely csen-desen visszavonúlva hózódott meg egy félreeső házikóban: a tanít-ványok csoportja, akik mióta Mesteröktől elszakadtak, árvák, elha-gyatottak lettek, mint a szárnyaszegett madár s a fájdalom és a gyász e mélységes sötétségében nem maradt számukra egyéb vígasz-talás, mint a közös ima, könyörgés, amelyben «állandóan foglalato-sak valának mind egyetemben, az asszonyokkal és Máriával Jézus-nak anyjával s az ő atyafiaival együtt.» (1, 14.)

Igy virradt rájuk pünkösdi ünnepének hajnala. Az ünnep áhí-tata elszólította őket is a templomhegyre, de meg valami más, va-lami benső megmagyarázhatatlan, ellenállhatatlan szózat is, amely-nek ember engedelmeskedni képtelen, mert isteni szózat az a lelké-ben. Hát felmentek ők is, ott voltak «egy akarattal» (2, 1) a temp-lomhegyen. Az apostolok cselekedeteiben ugyancsak egy «házról» (2 v.) van szó, ahol együtt lettek volna; ámde tekintve, hogy ami itt történt, a napnak 3. órájában történt, a mi időbeosztásunk szerint reggeli 9 órának, mely Jerusalemben az első nyilvános ima órája volt, felel meg: joggal feltehetjük, hogy ez a ház már nem az az egyszerű ház volt, amelyben eddig elzárkózva voltak, hanem a temp-lomhegy mintegy 30 gyülekező csarnokának egyike, benn az ün-neplő tömeg kellő közepében.

Ekkor történt az a nevezetes *pünkösdi csoda*, amelyet az apost. cselek. könyve (2, 2—13) beszél el s amely valóban a legna-gyobb mértékben méltó arra, hogy csodálkozásunkat felkeltsé, de egyúttal gondolkozóra is késztsessen. . . . Nagy hirtelenséggel zaj támad az égből, mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, amely el-tölti az egész házat, amelyben ülnek vala. És látának tüzes nyelve-ket és üle mindegyikre azok közül.

És megtelének mindnyájau szent Lélekkel és kezdének szólni más nyelveken, amint a Lélek nekik adja vala. . . . És amidőn e csoda híre kimegy, egybegyűl nyomban az ünneplő sokaság, akik összegyülekeztek a világ minden tájéka felől s eszt veszti vala-mennyi, mivelhogy azokat a maga nyelvén hallja beszélni. És elál-

mélkodnak felette és igen csodálkoznak, mondván egymásnak: «Nemde nem galileusok-e ezek mindnyájan, akik szólnak; mimódon lehet tehát, hogy a mi nyelvünkön szólnak, amelyben születünk.» . És csodálkozva kérdik egymástól: «Vajjon mi leszen ebből? . . .» Mások ismét kételkedő gyanúval csóválják fejüket s patvarkodván, mondják: «Édes bortól részegedtek meg ezek. . . .»

Hát bizony valóban igen *csodálatos dolog* ez és igen méltó arra, hogy *gondolkozásra késztesen*. . . . Csodálatraméltó a külső megtörténte s gondolkozásra méltó a benső tartalma szerint. És vajjon bennünket melyik érdekeljen inkább? A külső héj-e, avagy a benső tartalom? . . . Bizony aki diót akar enni, előbb összetöri a héját és úgy szedegeti ki a benső tápláló magvát: hát csak így vagyunk itt ez elbeszéléssel is, amelyet ha külső héjjából kihámozunk, akkor a pünkösdi csoda lelkünk számára nyomban pünkösdi áldás forrásává fog válni. . . .

Kisértsük meg hát a kihámozást.

Szélzúgásról, tüzes nyelvek alászállásáról hallottunk, miközben a tanítványok kisdéd csapatjára, külön mindegyikre kiáradt a szent Lélek. . . . .

Jól megjegyezzük: szél zúgása, tűz lángolása, ezek külső jelei voltak az Isten Léleke alászállásának, de nem az Isten Léleke maga, Istené, aki mint a szellem országában minden léleknek, úgy a természet országában is szélnek és tűznek egyaránt parancsol s ezeket is akarátának eszközévé teszi. Miként egykor a Sínain mennydörgés és villámlás között hirdette ki törvényét, hogy az egész hegy füstölgött és rengett: ime így zendül meg az ég a második, e pünkösdi kijelentés idején is, hogy megrendül az egész ház, amelyben vannak és vilámló tűznyelvek ülnek a tanítványok fejeire. . . .

Valóban örök igazság, hogy természet és szellem, e látható s ama láthatatlan világ titokteljes vonatkozásban állanak egymással. És vajjon ha ez így van, miért ne lehetne a szél és a tűz, a látható világ e természeti jelenségei, a láthatatlan szellem természetének jelezője?

Avagy nem olyan-e a szellem, mint amely egy törzsből is fakadt, a szél, a szellő, amelynek fúvását halljuk, legyintését érezzük arcunkon, de hogy honnan ered és hová megy, megfejteni nem vagy képes? (János ev. 3, 8.) Bizonytal Isten lelkének lehellete az, forrása, útja, célja szerint csodálatos, örök s végtelen. . . .

Avagy nem olyan-e a szellem, mint a tűz; egyszer mint a vilám az éjjel sötétségében, úgy hatol be lelkünk éjjelébe; másszor mint a tűzhely melege a dermedt tagokat úgy kelti új életre, új reménységre, szent lelkesedésre az elalélt szívet; most éget és mar, mint a pusztító tűzveszedelem, hogy lelkünkben a poklok összes kínjait szenvedjük; majd világít és vezetőnké lesz, mint a lámpafénye asztalunkon, avagy a csillag ragyogása az ég peremén. . . . S miként a tűz, ha fellobbant, lángragyújt mindent maga körül és üszökből tűztengerré válik, mely egész erdőket, városokat felemészt: úgy hat a szent Lélek tüze is, úgy hatott az pünkösdi ünnepén is. S vajha így lobogna, így gyújtana ma is, elpusztítva lelkünkben mindent, a mi salak s megtisztítva azt színaranyrá. . . . S vajha így

terjedne ma is, minden városban, minden országban, minden egyházban: Istennek dicsőségére, lelkünk üdvösségére.

Hogy megtelnénk mi is, mint egykor az első pünkösdi gyülekezet, szentlélekkel és beszélünk új nyelveken, nem ezzel a bűnös testi nyelvünkkel, hanem a léleknek nyelvével, melyet Isten lelkének tüzes szeme érintett meg, Isten lelkének szárnylegyintése keltett mozgásra.

Miként egykor az az első pünkösdi gyülekezet. . .

Mert szélzúgásával, tűzlobogásával csak azért szállott alá reájuk a Lélek, hogy őket eltöltse, új emberekké tegye. . . Új emberekké, igen: persze nem külsőleg test szerint, hanem bensőleg, lélek szerint. Hát bizony így van ez még manapság is az emberrel, akibe Istennek a lelke száll. . . Ez ám az igazi, a benső, a rejtett csoda, a melyet soha senki meg nem fejtett és fejthet, de aki megélte, elmondhatja lelkében, hogy ime immár minden régiek elmúltak és mindenek megújultak. . . De ha a tény rejtve marad is lényegében, nem maradhat rejtve hatásában: akinek szíve Isten szellemének lehelletére megújult, akinek lelkét tűzével Istennek a lelke ihlette, az «más nyelveken» fog immár szólni, miként más nyelveken szóltak egykor ott, amaz első pünkösdi ünnepen a tanítványok. . .

«Más nyelveken. . .» A tudósok sokat törték azon a fejöket, hogy hát ez ugyan mikép volna lehetséges. Persze megmagyarázni a dolgot nem könnyebb, mint azt eszméje szerint tagadni. Állandó beszédadománya volt-e az az apostoloknak vagy csak pillanatnyi elragadtatása lelküknek? Talán nem is volt az a különféle idegen nyelveknek tökéletes és teljes beszélése, hanem csak egyes szakadozott szótagok s felkiáltások kiejtése: amilyen állapot rendes, közönséges viszonyaink között elképzelhetetlen. Tán nem is annyira a szájuk beszélt, mint csak az ajkak mozgása és az arcuk pírja, meg a szemök nézése, melyben az új lélek lángja lobogott. Akárhogy is volt, az az egy bizonyos marad, hogy akit Istennek a lelke meghílet, az új szívet kap s az új szívhez új nyelvet is és nem beszél többé azt, ami az övé, hanem ami az Úré, hiszen áll itt is az az aranymondás, hogy a szívnek teljességéből szól a száj. És áll az apostoli vallomás is: «én hiszek, azért beszélek.»

Persze a tömeg előtt érthetetlen ez a dolog. . . A legtöbben elálmélkodnak s összesúgnak: «Mi lesz ebből?» Mások ismét készek minden percben a gúnyos, a patvarkodó szóval: Édes bortól részegedtek meg ezek! . . . S miként egykor Festus Pálnak oda szólt: «Pál, Pál te őrjöngesz,» manapság is akadnak sokan, akik a Lélek emberét rajongónak, vagy képmutatónak fogják nevezni s megbélyegezni. Ámde hadd tegyék: «Boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért, mert azoké a mennyeknek országa. . . És boldogok lesztek, mikor titeket szidalmazniak és háborgatnak és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek én érettem (Máté 5, 10—11) mondja áldott üdvözítőnk. . . Földi töviskoszorúért menyorság boldogsága a bér. . .

Azért hát most atyámfiai gondoljuk meg jól azt a pünkösdi csodálatos dolgot és ám válaszszunk: azok közé akarunk-e állani, a kik a lélek kiöntése felett gúnyolódva, eleven szenet gyűjtenek a

saját fejükre, avagy azok közé, akik áhítatos hittel ragadva meg az e csodatényben rejlő örök *mennyei igazságot*, buzgószívvel kéri a kegyelem és áldás Istenét szent Lelkének áldásaiért. . . .

Ki mint vet úgy arat. Ki mint hisz, úgy üdvözü.

Az Úr Lelke töltsön el minket úgy, hogy a mi hitünk legyen igazán üdvösségünknek is a forrása. Hogy így legyen e pünkösdi ünnepe is mi közöttünk is, az Úrnak igazi aratása! Amen.

STROMP LÁSZLÓ.

A pillangó és a légy.

(Mese.)

Egy zöldszinű légy a verőfényen
Csillogtatja szárnyait röptében,
S odaszól a tarka pillangóhoz:
„Lám, a jó szerencse, hogy összehoz,
Mert rokonok vagyunk mi már régen,
Fecskefarkú, szépszárnyú testvérem!
Ha téli leplét a föld leveti,
A kertet és mezőt virág lepi,
S lombok közt fölhangzik a madárdal,
Együtt születünk a hő sugárral.
A nap esőkjától felszaporodunk,
Vigan éli világát szép hadunk;

Miénk a levegő birodalma,
Nem szorulunk fészekre, barlangba;
Élvezzük az arany szabadságot,
Míg a nyár tart, s ha az ősz beállott,
Eltűnünk a világból zajtalan:
Minek élni, ha a fény odavan!
Vele születünk és vele halunk,
Mi a szebb évszak gyermeki vagyunk!
„Szép!” szolt a lepke válaszakészen,
„De mégsem illünk össze egészen,
Részemről egy különbséget látok:
Te dögre szállsz, én virágra szállok!”

ALBERT JÓZSEF.

A keresztyén ember szabadságáról.*

— Luther M. hasonló című művecskéje nyomán szabadon. —

K. Atyámfiak!

A mai szent napon, vagyis a legelső keresztyén gyülekezet megalakulásának emlékünnepén, egy igen fontos, de nehéz kérdést vetek fel előttetek, hogy nagy reformátorunk, dr. Luther Márton szellemében és tanítása alapján megfeleljek reá, a ti lelki épüléseknek okáért.

A kérdés ez: Mi a keresztyén ember s hogyan áll a dolog az ő legdrágább kincsével, javával — a szabadságával, melyet maga az Ur Jézus Krisztus adott meg néki s mely ugyanaz lelkének, mint a levegő a tüdejének.

A kettős kérdésre kettős tételben felelünk.

* Felolvastatott 1901. pünkösdi hétfőjén, a kajali leányegyházban.

A keresztyén ember minden dolog, az egész világ szabad ura, azaz senkinek sincs alávetve. Ez az egyik tétel.

A keresztyén ember minden dolog, az egész világ kész szolgája, azaz mindenkinek alája van vetve. Ez a másik tétel.

Ugy-e bizony, furcsa egy felelet? A keresztyén ember egyszerre a világnak ura is, meg szolgája is! Hisz ez ellenmondás!

Nohát, figyeljetelek szépen, majd mindjárt megvilágosodik a dolog s akkor meglátjátok, hogy úgy igaz az, a hogy mondtam.

A szabadság és szolgaság, ha mindenik *igazi*, igen jól megférnek egymással.

Avagy ti magatok is, édes atyámfiak, nem két, egymásnak látszólag szintén ellenmondó részből: nem testből és lelekből állotok-e?

S nincs-e éppen ezért bennetek is kétféle testi és lelki természet? És mégis nem két, hanem csak egy ember vagytok.

A test a külső ember, a lélek a belső ember. Amaz látható, emez láthatatlan részetek.

Nos, hát épp ez a kettősség magyarázza meg, hogy mi, keresztyén emberek egyfelől szabadok, másfelől szolgák vagyunk. Szabadok a lélek, a belső ember, szolgák a test, a külső ember által.

Lássuk azért először is a lelki, a belső embert s annak szabadságát.

Mi szükséges oda, hogy az ember szabad ember legyen? Tán valami földi, e világi dolog? Szó sincs róla.

Hiszen mi haszna abból a léleknek, ha a test ép és egészséges, ha szabadon kelhet-járhat, ha eszik-iszik, él, a hogy neki tetszik. S viszont mi kára abból, ha a test beteg és nyavalyás, ha fogságban sínlík, ha éhezik, szomjuhozik és szenved, nyomorog?

Ezek a dolgok a lelket se szabaddá, se rabbá, se kegyessé, se gonoszszá nem teszik.

Avagy mit változtat az a léleknek mivoltán, ha testünkre u. n. szent ruhákat aggatunk, miként ezt a papok teszik, vagy ha úgy test szerint a templomban és más szent helyeken vagyunk, ha szájjal imádkozunk, gyomorral bőjtölünk, egyszóval ha testünk által, bárha örökösen, az u. n. jócselekedetekben gyakoroljuk magunkat?

Hiszen mindezt így testileg, külsőleg megcselekedheti a gonosz ember, a képmutató is.

S viszont mi kára abból a léleknek, ha testünkön közönséges ruhát viselünk, ha test szerint közönséges helyeken időzünk, eszünk-iszunk, ha szájjal nem imádkozunk; egyszóval, ha mellőzzük mindamaz u. n. jó cselekedeteket, miket a képmutatók űznek.

Óh, K. A.! A léleknek egészen másvalamire van szüksége, hogy kegyes és szabad legyen, mint pusztán földi, e világi dolgokra.

Ez a másvalami a szent evangyéliom, az Istennek Igéje, maga az Ur Jézus Krisztus, mert ő mondja: Én vagyok az élet és feltámadás, a ki bennem hisz, az él örökké; vagy: Én vagyok az út, az igazság és élet!

Igen, — jegyezze meg ezt minden ember — a lélek minden nélkül el lehet, csak Isten Igéje nélkül nem. Isten igéjén kívül semmi sem használ őneki. Mig ha Igéje, akkor mindene van; van eledele, öröme, békessége, világossága, igazsága, bölcsessége, szabadsága, — van minden java fölös bőséggel.

Azért nincs az Istennek nagyobb csapása, mintha Igéjét vonja meg tőlünk s nincs nagyobb kegyelme, mintha Igéjét hirdetteti nekünk.

Hiszen maga a Krisztus is éppen azért jött e világra, hogy Isten Igéjét hirdesse. Ez volt az apostolok, ez ma is a püspökök s az összes papok tiszte, — bárha ezek, sajnos, sokszor épp erről feledkeznek meg.

De kérditek: melyik hát az az Isten Igéje és hogyan éljünk azzal? Erre is megfelelek. Az Isten Igéje a Jézus Krisztustól való ama beszéd, mely az evangyeliomban foglaltatik, melyben maga az Isten szól hozzád s melyből megtudod, hogy te étleteddel és cselekedeteiddel Isten előtt meg nem állhatsz, ellenkezőleg, hogy benned csak kárhozat s egyedül Istenedben van üdvösség számodra.

Isten Igéje, a melyből megtudod, hogy az a te Istened éppen kárhozatos állapotodból való szabadulás végett küldte szerelmetes fiát, a Jézus Krisztust s melyben azt hirdeti neked: «Higyj erősen s bízzál benne, akkor ezen te hitedért minden te bűneid megbocsátatnak s igaz és kegyes lész. Mert mint Pál apostol mondja: Az igaz keresztyén hitből él.

Igen, K. A.! Pál apostollal mondom: «a ki szivből hisz, az igaz és kegyes!

De hát lehetséges ez? Lehetséges, hogy egyedül a hit tehetne minket igazakká és kegyesekké? Hiszen a Szent Írásban sok más egyébről is van szó; ott a törvény, a sok parancsolat, a cselekedetek! Hát ezekre semmi szükség?

Hogy erre a kérdésre megfelelhessünk, tudnunk kell, hogy az egész Szent Írás tulajdonkép két részből áll s ezek: egyfelől a parancsolat, vagyis Isten törvénye, és másfelől az ígéret, vagyis jövendölés.

A parancsolat, vagyis Isten törvénye, különféle jó cselekedeteket szab ki nekünk, de ezzel azok még nincsenek ám meg is cselekedve. A törvény megmondja, hogy mit kell tenned, de erőt nem ad neked, hogy meg is cselekedd. Ellenkezőleg, a törvényből épp azt ismered meg, hogy a jóra tehetetlen vagy és így kétségbeesel önmagad felett. Ezen törvény az ó-testamentomba tartozik.

De épp mikor megismerted a törvényből tehetetlenségedet és kétségbeestél üdvösséged felett, vagyis mikor már meg vagy alázva s a porig lesújtva, akkor hangzik fel a másik Ige, az isteni ígélet Igéje, ama jövendölés: «Akarsz minden parancsolatot teljesíteni, akarsz gonosz kívánságaidtól és bűneidtól szabadulni? Nohát higgy a Jézus Krisztusban, kiben én neked minden kegyelmemet, igazságomat, békességemet és szabadságomat nyujtom; ha hiszel, mindez a tied, ha nem hiszel, nem a tied. Mert a mire a törvény cselekedetei által képtelen vagy, azt hit által könnyen s hamar eléred. Tehát Isten ígérete épp azt nyujtja, a mit a törvény követel. Azért az ígélet az új-testamentom igéje és abba is tartozik.

S honnan a hitnek ez a hatalma? Honnan, hogy a hittel nem ér fel egy jó cselekedet sem?

Hát ez meg onnét van, hogy egy jó cselekedet sem fogódzik ugy bele az Isten Igéjébe, mint a hit, hogy csak az Ige és csak a hit az, mely a lélekben egyesülve a lelket általhatja s kormányozza, ugy, hogy amilyen az Ige, olyan lesz általa a hívő lélek is, mint ahogy a vas izzóvá lesz, akárcsak a tűz, ha egyesül a tűzzel.

Látnivaló tehát, hogy a keresztyénnek a hitben mindene megvagyon, hogy neki cselekedetre semmi szüksége a végből, hogy kegyessé legyen. S ha nincs szüksége, ha őt már a hit maga kegyessé tette, ugy bizonynyal fel is van oldva minden parancsolattól és törvénytől. S ha fel van oldva, ha független azoktól, ugy bizonynyal szabad is.

Ime, egyedül a hitben vagyon hát a keresztyén szabadság lényege, egyedül a hitben a kegyesség és üdvösség.

És ez igen egyszerű és természetes dolog.

Mert mi is az a hit? Példával magyarázom meg.

Miért hiszünk mi valakinek? Ugyebár azért, mert őt igaz embernek tartjuk. S illethetünk-e ennél bárkit is nagyobb tisztességgel? Bizonynyal nem, a minthogy a legnagyobb gyalázat, a mely embert érhet, ha őt hazug és könnyelmű embernek tartjuk.

Nos hát hasonlatosképen, ha a lélek Isten Igéjében rendíthetetlenül hisz, akkor azt igaznak tartja s a legnagyobb tisztességgel illeti, a minthogy a legnagyobb tisztetlenség az Isten Igéjében nem hinni, azt hazugnak tartani, egyszóval hitetlenül megtagadni.

És mit felel az Isten a mi Igéjébe vetett hitünkre? Ha az Isten látja, K. A., hogy a lélek néki hitével igazságot ad és őt megtiszteli, akkor a lelket viszont ő is megtiszteli, vagyis ily hitéért igaznak és kegyesnek tartja.

Sőt a hit még többet is tesz: a lelket a testté lett Igével

vagyis a Krisztussal, mint menyasszonyt a vőlegénnyel, egyesíti, s ebből a szent házasságból foly, hogy Krisztus és a lélek egy testté lesznek. S ekként mindkettőnek minden dolga közössé válik, vagyis a mi a Krisztusé, az a hívő léleké s a mi a hívő léleké, az a Krisztusé is leszen.

Ugyde Krisztusé minden jó, maga az üdvösség, hát ez is a léleké leszen; a léleké pedig minden rossz, maga a kárhozat, hát ez meg viszont a Krisztusé leszen. Nem boldogító csereviszony ez?

A büntelen Krisztus a hívő lélek bűneit jegygyűrűje, azaz a hitünk által önmagára veszi, mintha csak ő követte volna el azokat s győzhetlen igazsága által diadalmaskodik rajtuk. S viszont örök igazságával megajándékoz minket.

S tudjátok-e, mi a Krisztus örök igazsága?

Az ó-testamentom szerint minden elsőszülött fiu Isten tulajdona és mint ilyenek, az elsőszülöttnek a többi gyermekek fölött két kiváltsága volt: t. i. az uraság és papjog, a mi annyit jelentett, hogy az elsőszülött fiu a földön uralkodott összes többi testvérei fölött és pap volt Isten előtt. De ez csak példázat Jézus Krisztusról, mert valójában ő Istennek elsőszülöttje, azért ő az igazi Úr, ő a király és pap, csak hogy lelki értelemben, mivel hogy az ő országa nem e világból való, azaz nem földi, hanem lelki természetű, javai igazság, bölcsesség, béke, öröm, üdvösség.

Következőleg papsága sem külsőségekben, ruhák s effélékben, hanem lélekben nyilvánul, olyanformán, hogy ő Isten előtt képviseli övéit s önmagát áldozza fel érettük s mindazt megteszi, a mi egy kegyes pap kötelessége. Könyörög érettünk és oktat minket.

Hát látjátok, a mely tisztessége és méltósága Krisztusnak vagyon, ő azt hiveivel is közli; innen, hogy a hitnél fogva vele együtt mi is mindnyájan királyok és papok vagyunk, a mint Péter mondja: «Ti papi királyság és királyi papság vagytok».

Most hát már megérthetjük az első tételt, vagyis, hogy a keresztyén ember hite által csakugyan minden dolgoknak, az egész világnak lelkileg ura, mivel hogy üdvösségének semmi sem árthat. Ellenkezőleg, neki minden alája van vetve és üdvösségét szolgálja, akár élet, akár halál, akár bűn, akár erény, akár jó, akár rossz.

Ezt azonban nem úgy kell érteni, mintha mi különképen is minden dolognak urai volnánk e földön, mert hisz nekünk is meg kell halnunk s sok más egyebet is elszenvednünk; hanem az a lelki uraság, hogy én mindent lelkem javára használhatok fel, hogy nekem még a szenvedés és halál is üdvösségemre szolgáljak.

Az az igazi, mindenható lelki királyság, hogy nekem jó vagy rossz, kell, hogy javamra váljék, ha hiszek s hogy nekem semmire

sincs szükségem, mivelhogy nekem az én hitem mindenekre elégséges. Ime, ily drága jó a keresztyén ember szabadsága és hatalma.

S hozzá mi még papok is vagyunk mindnyájan, a mi még sokkal több, mint a mi uraságunk, mert papságunk tesz minket méltókká arra, hogy Isten elé lépjünk és másokért könyörögjünk. Mert Isten elé állni s könyörögni, ez papi jog. S mi lelkileg ezt megtehetjük épp úgy, mint a hogy a pap testileg a nép elé áll és könyörög érte.

De a ki Krisztusban nem hisz, annak semmi sem válik javára; az minden dolognak, az egész világnak rabja, szolgája. Még imád-sága se kedves, mert nem hat fel az égbe.

Hanem azt mondjátok: ha úgy áll a dolog, hogy mi mindnyájan papok vagyunk, mi hát akkor a különbség köztünk és a mi papjaink között.

Látjátok, e szavakkal: pap, lelkész stb. nagy visszaélést követ-tek el. E címet a néptől elvették és egy kis csoportra ruházták, arra, a mit ma is, nálunk is úgy hívnak, hogy papi kar.

Hát a Szent Írás ezt a különbségtételt a nép és papság közt nem ismeri, hanem a tudós és felavatott egyéneket szolgálknak és sáfároknak nevezi, kiknek az a hivatásuk, hogy a Krisztust, a hitet és a keresztyén szabadságot prédikálják. Mert hát bár mi mindnyájan egyformán papok vagyunk, még sem szolgálhatunk, sáfárkodhatunk és prédikálhatunk mindnyájan. Csak az a baj, hogy a sáfárságból afféle külső, világi, külső, pompázó, félelmetes ország és hatalom lett, hogy még az igazi világi hatalom sem mérkőzhetik vele s ezzel vége lett a keresztyén népek szabadságának, oda lett a hit és mindaz, a mit Krisztustól nyertünk és maga Krisztus is. S mind e helyett nyakunkba szakadt a sok emberi tétel s cselekedet s merőben szolgálkká, a föld legsilányabb teremtményeivé váltunk.

Mindebből pedig az a tanúság, hogy nem elég Krisztus életét és tetteit, mint valami históriát és krónikát prédikálni s e mellett a papi jogot s emberi tételeket varrni a nyakunkba. Krisztust úgy kell hirdetni, hogy hit származzék abból és megértsük, mi az amit ő számunkra hozott, nekünk biztosított s ez akkor történik, ha alaposan megmagyarázzák mi nekünk, mi az a keresztyén szabadság, mit tesz az, hogy mi királyok és papok vagyunk s urai minden dolgoknak.

De legyen elég a benső, a lelki emberről, az ő szabadságáról és igazságáról.

Most térjünk át a másik állításra; szóljunk a külső, a testi emberről. Egy ellenvetéssel kell itt mindenek előtt leszámolnunk.

Vannak, akik az imént mondottakon megbotránkozva így szólnak: «No, hát ha a hit minden s magában elégséges arra, hogy minket kegyesekké tegyen, mire valók akkor a jó cselekedetek? Hiszen akkor el is lehetünk azok nélkül!»

Nem úgy édes atyámfia! Igazad volna, ha te merőben benső, azaz szellemi ember volnál, de hát míg a földön élsz, — csak kezded, folytatod, de el nem éred a tökéletességet. Azért szükséges, hogy a keresztyén ember mindenkinek kész szolgája legyen s kinek-kinek alávesse magát. Ami annyit tesz, hogy: mint szabadnak, semmit sem kell tenned, mint szolgának azonban sokféléet kell tenned. Hogyan, miként, mindjárt meglátjuk ezt is.

Bár a benső ember hitében igaz s bir mindent, amit birnia kell, itt a földön testi életében kötelessége, hogy saját tette felett uralkodjék s embertársaival együtt éljen.

S e kötelességgel együtt járnak a jó cselekedetek.

Igen, — nekünk e földi élet folyása közben nem szabad renyhélnünk, ellenkezőleg testünket a benső ember szolgálatába kell fognunk, hogy a test a lélekkel egyetértsen, hogy törekvéseinek útjába ne álljon, hanem mindenben engedelmeskedjék neki.

Mert úgy áll a dolog, hogy a hívő lélek, a benső ember Istennel Krisztusban egyesülve, minden gyönyörűségét abban találja, hogy Krisztusnak, aki annyi jót tett érte, ő is viszont szolgálja az Istent szabad szeretetből; de — a testben egy más, ellenszegülő akaratra talál, amely nem Istent, hanem e világot szeretné szolgálni.

Hát a lélek ezt nem tűrheti, azért a testre veti magát, hogy azt megfékezze, azaz megfeszíti a testet a maga gonosz kívánságaival egyetemben.

A fékezők a lélek által a testre kényszerített jócselekedetek. De ezeket nem szabad abban a tudatban végeznünk, hogy általuk igazak leszünk az Isten előtt, mert igazakká minket csakis a hit tesz. Hanem a lélek, épen mert a hit által tiszta és Istent szereti, akarja, hogy körülötte is minden tiszta legyen, tiszta különösen a saját teste.

Azért ép a test miatt nem renyhélkedhetünk, hanem gyakoroljuk a jó cselekedeteket, azaz kényszerítjük testünket, hogy szolgáljon Istennek, hogy jót tegyen.

De jegyezzük meg jól, hogy a jó cselekedetek nem tesznek minket jó, azaz kegyes emberekké, hanem ellenkezőleg a jó, a kegyes ember végezi a jó, kegyes cselekedeteket, aminthogy a gonosz cselekedetek sem tesznek senkit gonoszszá, hanem igenis a gonosz ember gonosz cselekedeteket végez.

Nem az a fő tehát, hogy a cselekedetek legyenek jók, hanem,

hogy maga az ember, a személy legyen jó és kegyes, akkor aztán bizonyos, hogy cselekedetei is jók és kegyesek lesznek, amint Krisztus mondja: a rossz fa nem terem jó, a jó fa nem terem rossz gyümölcsöt. S az is világos, hogy nem a gyümölcs tartja a fát, s a fa sem a gyümölcsre nő, hanem a fa tartja a gyümölcsöt és a gyümölcs nő a fán. Valamint hát fának előbb kell lenni, mint gyümölcsnek s valamint a gyümölcs a fát nem teszi se jóvá, se rosszá, hanem a fától függ a gyümölcs mivolta, azonképen az embernek is előbb a maga személye szerint kegyesnek vagy gonosznak kell lennie, hogy jó vagy rossz cselekedeteket művelhessen, mert nem a cselekedetek teszik őt jóvá, vagy rosszá, hanem ő követ el jó avagy rossz cselekedeteket.

Valami hasonlatos dolgot észlelhetünk a különféle mesterségeknél is. Egy jó avagy sok ház nem tesz senkit jó avagy rossz építőmesterré, hanem igenis a jó vagy rossz építőmester jó vagy rossz házat csinál; nem a mű teszi a mestert, hanem a milyen a mester, olyan a munkája.

Igy vagyunk az ember cselekedeteivel is: a szerint, a mint hívő vagy hitetlen az ember lesznek cselekedetei is jók avagy rosszak s nem a szerint amelyenek cselekedetei, lesz ő kegyes vagy hívő. A cselekedetek amint hívők-ké, úgy kegyesek-ké sem tesznek minket, hanem igenis a hit a mint kegyessé teszen, úgy jó cselekedetekre is indit.

A cselekedetek tehát senkit kegyessé nem tesznek, — épen azért nyilvánvaló, hogy egyesegyedül a hit idvezithet minket s hogy nincs nekünk szükségünk arra a sok parancsolatra, mert mi mint hívők szabadon és önként Isten iránt való viszonzszeretetből megcselekeszszük mindazt, a mit Isten tőlünk kíván nem azért, hogy ez uton vagyis a mi cselekedeteink útján keressük az üdvösséget (mert mi nekünk teljesen elegendő az üdvösségre a hit és Isten kegyelme) hanem hogy a cselekedetekkel is Isten tetszésére legyünk.

Ugy van K. A. — a hol nincs hit, — ott a jócselekedet se használ semmit. Egy dolog van csak a mi idvezit: a hit s egy a mi kárhozhat s ez nem a rossz cselekedet, hanem a hitetlenség.

Azért ne a cselekedetnél kezdjük az üdvösség dolgát, hanem a hitnél. A fát azaz önmagunkat teszszük jóvá, hogy jó gyümölcsöt teremhessünk. S személyünket azaz minket magunkat semmi sem tesz jóvá, — csupán csak a hit és semmi sem tesz rosszá, csupán csak a hitetlenség.

A cselekedetek csak az emberek előtt tehetnek minket kegyesek-ké vagy gonoszakká, amennyiben külsőleg, úgy látszatra mutatják, hogy ki kegyes és ki nem. S erre vonatkozólag mondja Jézus Krisztus (Mát. 7.): »Az ő gyümölcsöikről ismeritek meg őket!«

De ez csak látszat, mely könnyen megtéveszt. S innét, hogy sokan csak a cselekedeteket tanítják, javallják, — a hitre pedig nem is gondolnak s így esik meg aztán, hogy egyik vak a másikat vezeti s mindketten a verembe esnek.

Innét, hogy oly sokan gyötrik magukat a jócselekedetekkel — és igazán kegyessékké még sem lesznek soha. Mint Pál mondja (II. Tim. 3.): »Ők a kegyességnek csak külső színét mutatják, de annak erejét megtagadják; mindenkor tanulnak, de az igazságnak ismeretére soha el nem jutnak.«

Azért aki nem akar vak maradni, — az orránál tovább nézzen, — t. i. a cselekedeteken túl be az illető személyiségébe s keresse hitét.

Ezek után már most könnyen megérthetjük, hogy a jócselekedetek mennyiben állhatnak meg s mennyiben vetendőek el.

Hamis s azért elvetendő tanítás, hogy a cselekedetek kegyessékké tesznek és üdvözítenek, mert ez egyenesen Isten kegyelmének és szabadságunknak meggyalázására vezet.

Mi tehát a jó cselekedeteket nem maguk miatt, hanem ama hamis nézet miatt vetjük el, melyet hozzájuk fűznek s melynél fogva elegendőnek tartják, hogy ha azok csak jóknak látszanak, bárha magukban véve nem is jók. Ez a műkegyesség — szenteskedés. Ezt üldözni kell, mert nem egyéb ez, mint képmutatás.

De legyen elég ennyi a cselekedetéről általában, — tekintve azoknak különösen hozzáunk vagyis a mi testünkhöz való viszonyát.

Most végül szóljunk még valamit azon cselekedetéről, miket nekünk mai emberek iránt kell gyakorolnunk. Most tény, hogy az ember nem egymagában, — nem csupán csak saját testében él, hanem együtt él más emberekkel. S ezekkel is beszélnie, érintkeznie kell.

Tiszta dolog azonban, hogy másokra irányuló cselekedeteinkben sem kereshetjük üdvösségünket.

E cselekedeteknél minden törekvésünk arra irányul, hogy más embertársainknak általuk szolgáljunk s javukat munkáljuk.

S valójában e cselekvéseket is a hit szüli s élteti. Idevág, a mit az apostol mond a hitről, mely szeretet által munkás. S ugyanő az, a ki legszebben írja le az igaz keresztyén életet, mint a hívő szabad szeretetből folyó s mások javát önzetlenül munkáló életét. S erre nézve mintát is állít elénk — a Jézus Krisztusban, ki alászállt a földre s bár magára nézve semmi szüksége sem volt rá, megalázta magát, szolgálakot vett fel s érettünk élt és halt, csakhogy üdvösséget szerezzen számunkra.

Hát épp így az igaz keresztyén is, magára nézve beérhetné saját hitével, melyben üdvössége vagyon és mégis követi fejét, a Jézus Krisztust, és egész szabadon megalázza magát és szeretetből

mások szolgájává lesz s úgy bánik embertársaival, a miként vele bánt Krisztus által az ő Istene: munkálja javukat, üdvösségüket s teszi midezt csupán azért, hogy megnyerje szolgálatkész élete által is Istennek tetszését.

Mert ő ilyenformán gondolkodik: «Ime, az én Uram és Istenem engem, méltatlan és elkárhozott embert, minden én érdemem nélkül ingyen kegyelméből mely nagy jóra méltatott: megadta nekem Jézus Krisztusban mindazt, a mi üdvösségemre szükséges. No hát, ennek az én jó Atyámnak, a ki engem fölös jókkal így elhalmozott, megteszek én is önként, szabadon és ingyen mindent, a mi neki tetszik s leszek felebarátaim iránt én is az, a mi nekem volt a Krisztus, munkálom én is javukat, üdvösségüket.

Látjátok, ime így foly az igaz hitből s az Istenszeretetből az embertársaink javát munkáló, vidám szolgálatkész, szeretetteljes keresztyén élet.

És ez igen természetes. A keresztyén ugyanis nagyon jól tudja, hogy ez neki tartozása. Hiszen a miként egyik-másik embertársunk inséget lát és reánk szorul, oly inségben valánk mi is Isten előtt s úgy szorultunk rá az ő kegyelmére. Az Isten minket megszánt és Krisztus által ingyen megkönyörült rajtunk; mi ne segitenénk hát felebarátainkon?

Oh dicső magasztos az az igazi keresztyén élet, — csak az a sajnós, hogy oly ritka, hogy ma már nyoma se látszik, sőt már alig is kérdezik s ajánlják.

Pedig ez volna mindnyájunk hivatása bármely rendbe, sorba tartozunk is. De ma mindenki csak a maga hasznát keresi és senki a másét is. Innét, hogy oly ritka is, mint a fehér holló az igaz keresztyén.

Azért a legeslegfőbb teendő, hogy magunkat gyógyítsuk, — hitünket javítsuk.

Igen, több, nem; roszszúl mondom: jobb azaz igaz hitet belénk, akkor boldog lesz az emberiség.

S jobb hitünk lesz, ha megértjük, hogy mi a keresztyén ember és miben áll az ő legfőbb java, szabadsága.

Ha megértjük, hogy a keresztyén ember hiténél fogva az egész világ szabados ura, szereteténél fogva pedig az egész világ kész szolgája.

Ha megértjük, hogy a keresztyén hitében birja a teljes üdvösséget, hogy hitével felszáll s elmerül Istenbe s szeretetével alá száll Istenből s él a szeretet isteni ereje által Krisztusban embertársainak s ekként fent mint alant, szabadságában és szolgálatában mindég Istenben és az isteni szeretetben marad.

Ime ez a menyey élet a földön, — ez az igazi lelki, keresztyén

szabadság, mely a szívet feloldja a büntől, törvénytől és parancsolatoktól, mely minden más szabadságot felülmúl, mint ahogy felülmúlja az ég a földet.

Adja Isten, hogy e szabadságunkat jól fogjuk fel és megtartsuk mindörökké!

DR. MASZNYIK ENDRE.

Az egyházi élet köréből.

A Jó Pásztor III. évfolyamából ez az ötödik szám. Tartalma mutatja, hogy kitűzött céljához hű maradt s a szerkesztővel együtt egyházunk legelőkelőbb írói dolgoznak a tartalom gazdagításán. Ára oly olcsó, hogy a veritékes munkából élő szegény ember is megszerezheti. Aki mindjárt nem tud érte fizetni, írjon egy levelezőlapot a szerkesztőnek s kértére a kiadóhivatal elvár a pénzért aratás utá-nig. A lap ára 2 korona, melyet *Pozsonyba, Kovács Sándor theol. akad. tanár, szerkesztő címére kell küldeni*. Hét előfizető után egy ingyen példány jár.

Bizalommal kérjük olvasóinkat, legyenek szívesek a Jó Pásztort ismerőseik közt terjeszteni. Ez a legolcsóbb keresztyén ujság s a tiszta evangyéliom szerint táplálja olvasóit lelki eledellel.

Pünkösd Kajalon. A kis kajali leányegyházban pünkösd második napján istentiszteletet s felolvasást tartottak a pozsonyi evang. theol. akadémiái tanárok. A maroknyi 212 lélekből álló kis nyáj a fennmaradásért küzködik az ellenséges habokkal. Jótevője, Csemez Miklós, az egyszerű nemes emberbarát templomot építtetett hitsorsosai számára. Az istentiszteletet Kovács Sándor végezte, délután pedig felolvasott dr. Masznyik Endre igazgató, Stromp László theol. akad. és Albert József pozsonyi lyceumi tanár, a kit talpraesett meséiről s nemes irányú költeményeiről a Jó Pásztor nyája régóta ismer. Masznyik nagy reformatorunk, Luther híres munkájának gondolatait fejtegette a keresztyén ember szabadságáról tősgyökeres, hatalmas magyar nyelven s előadása közben találó példák-kal tette a megdönthetetlen vallási igazságokat kézzel foghatókká. Stromp László a Szentlélek eljövételéről szólt, hogy a napnak jelleme az egész ünnepségből kidomborodjék. Világos előadásában mintegy megelevenedett ama nagy pünkösdi nap. Hamrák Béla theol. hallgató pedig Tompa Mihály jeles költőnknek Új Simeon című remek költeményét szavalta el. A hívek nagy érdeklődéssel hallgatták az előadásokat. A Kegyelem Istene engedje, hogy az elvetett mag a porhanyó szívekben gazdag gyümölcsöt teremjen!

Az Állatok Világa című műből egymás után jelennek meg a füzetek s mindinkább kitűnik, hogy a vállalat a magyar irodalomban páratlanul áll. Szép képek állítják az Úr teremtett állatait szemünk elé s tanulságos magyarázatot találunk mellette. Ha az ember szemével nem olvasná, el sem hinné, hogy egy ily szép füzet ára csak 80 fillér. Kapható minden könyvkereskedésben.

Szerkesztői izenet.

Olvasóinkat kérjük, hogy elmaradt számokért vagy bármi panaszszal szíveskedjenek a szerkesztőhöz fordulni.

*Az Evang. Theologusok Otthona kiadásában
megjelent*

a „Protestáns Esték“

II. füzete.

TARTALOM:

<i>A monotheismus a görögök- nél és izraelieknél . . . . .</i>	<i>Pukánszky Bélától.</i>
<i>A fejedelemasszony udvara</i>	<i>Kovács Sándortól.</i>
<i>A női kéz . . . . .</i>	<i>Hegedűs Istvántól.</i>
<i>Sokrates . . . . .</i>	<i>Stromp Lászlótól.</i>
<i>Versek . . . . .</i>	<i>Szabolcska Mihálytól.</i>
<i>A provençei troubadourok .</i>	<i>Albert Józseftől.</i>
<i>Jean Paul a leánynevelésről</i>	<i>Dr. Masznyik Endrétől.</i>
<i>Az evangelium Japánban .</i>	<i>Pröhle Vilmostól.</i>
<i>A munkáskérdés és a soci- alis reformok . . . . .</i>	<i>Schulpe Györgytől.</i>
<i>Költözés más világba . . . .</i>	<i>Stromp Lászlótól.</i>
<i>Carlyle Tamás. . . . .</i>	<i>Jónás Jánostól.</i>
<i>A halotthamvasztás keresz- tyén álláspontról. . . . .</i>	<i>Dr. Masznyik Endrétől.</i>

*A vaskos 20 nyomtatott íves mű ára 2 korona, di-
szes angolvászon kötésben 3 korona.*

*A megrendelések a Balassa-Gyarmati Könyv-
nyomda Részvénytársasághoz vagy Kovács Sán-
dor theol. tanár úrhoz Pozsonyba intézendők*

Legalkalmasabb konfirmációi ajándék

KOVÁCS SÁNDOR

IMAKÖNYVE

az evangyéliom népe számára.

Az egyházi irodalomban egyedül áll tartalmával, díszes kiállításával és olcsóságával.

A protestáns imádságok gyöngyeinek gyűjteménye. Az egyházi lapok szerint igazi hézagpótló mű, a minék egy prot. családból sem volna szabad . . . . . hiányoznia. . . . .

A B.-Gyarmati Könyvnyomda Részvénytársaságnál

s minden könyvárusnál kapható.

Csinos keménykötésben . . . . . 1 k. 60 fill

Díszes angolvászon kötésben, arany metszettel, finom minster papiron, csattal 5 k. — fill

Elefántcsont utánzat, vagy díszes bőrkötésben arany metszettel pergament papiron díszes csattal . . . . . 8 k. — fill

Lelkész vagy tanító uraknak két havi lezárolásra bizományba is ad imádságos könyveket

a B.-Gyarmati Könyvnyomda
Részvénytársaság.